

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ในส่วนแรก จะกล่าวถึงความรู้เบื้องต้นทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย ซึ่งได้แก่ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป การร่างกฎหมาย และความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมาย และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในส่วนที่ 2 จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ซึ่งได้แก่ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในกฎหมายไทย งานวิจัยเกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจประเภทอื่น เช่น ภาษาข่าวกีฬา ภาษาโฆษณา และภาษาในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว เป็นต้น และในส่วนที่ 3 จะกล่าวถึงงานวิจัยที่เกี่ยวกับปริจเฉท ปริจเฉทวิเคราะห์ วิจารณ์กรรม และวิจารณ์ล้า ซึ่งนักไวยากรณ์หลายท่านได้ศึกษาไว้ และในแต่ละส่วนก็จะมีสรุปและแสดงความคิดเห็นต่อข้อสรุปที่ได้จากงานวิจัยที่กล่าวถึงนั้นไว้ด้วย

ความรู้เบื้องต้นทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป จากตำราการศึกษาวิชาทางกฎหมายต่าง ๆ หลายเล่มด้วยกัน เพื่อเป็นพื้นฐานความรู้สำหรับงานวิจัยนี้ ดังจะกล่าวต่อไป

1. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป

ธีระ ศรีธรรมรักษ์ (2523) ได้กล่าวไว้ว่า "กฎหมาย คือ บรรดาข้อบังคับของรัฐหรือประเทศ ที่ใช้บังคับความประพฤติทั้งหลายของบุคคล อันเกี่ยวข้องกับเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกัน ถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามก็จะต้องมีความผิดและถูกลงโทษ"

ระบบกฎหมายในปัจจุบันนี้ นิยมใช้ชื่อ 2 แบบ คือกฎหมายจารีตประเพณี และกฎหมายลายลักษณ์อักษร

ก. กฎหมายจารีตประเพณี นิยมใช้ในประเทศอังกฤษและเครือจักรภพอังกฤษ รวมทั้งอเมริกาด้วย กฎหมายจารีตประเพณีเป็นกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร เกิดขึ้นจากจารีตประเพณีซึ่งประพฤติดำเนินตามแบบอย่างกันมานานจนกลายเป็นหลักข้อบังคับและคำพิพากษาของศาลเป็นพื้นฐาน

ข. กฎหมายลายลักษณ์อักษร นิยมใช้กันในประเทศต่าง ๆ ในยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน เป็นต้น ตัวบทของกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นข้อบังคับที่บัญญัติขึ้นโดยผู้มีอำนาจสูงสุดของรัฐ หรือผู้ทรงอำนาจอธิปไตย และออกโฆษณาให้พลเมืองทุกคนได้รู้เห็น และเมื่อกฎหมายได้ตราออกมาแล้วยอมใช้ได้ไปตลอดจนกว่าจะถูกยกเลิกด้วยกฎหมายใหม่

กฎหมายลายลักษณ์อักษรแบ่งออกได้หลายประเภทดังนี้

1) กฎหมายรัฐธรรมนูญ เป็นกฎหมายสูงสุดของรัฐซึ่งวางระเบียบในการที่รัฐจะใช้อำนาจปกครองราชการของรัฐนั้น ๆ เป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ

2) ประมวลกฎหมาย (Code) คือ กฎหมายที่ได้บัญญัติหรือตราขึ้น โดยรวบรวมเอาบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายที่เป็นเรื่องเดียวกัน แต่กระจัดกระจายกันอยู่ไม่เป็นระเบียบ

เอามารวมเข้าไว้ด้วยกันโดยจัดให้เป็นหมวดหมู่ เรียงมาตราตามลำดับกันไป วางหลักเกณฑ์ให้อยู่ในที่เดียวกัน และมีข้อความเกี่ยวเนื่องติดต่อกันอย่างเป็นระเบียบ

3) พระราชบัญญัติ คือ กฎหมาย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นใช้บังคับโดยคำแนะนำและความยินยอมของรัฐสภา

4) พระราชกำหนด คือ กฎหมาย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงให้ตราขึ้นใช้บังคับ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติ แต่ในคราวประชุมรัฐสภาต่อไป ท่านให้นำพระราชกำหนดนั้นเสนอเพื่อขออนุมัติ พระราชกำหนดนี้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ย่อมใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ พระราชกำหนดมี 2 ประเภท คือ พระราชกำหนดทั่วไป และพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากรหรือเงินตรา

5) พระราชกฤษฎีกา คือ กฎหมาย ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงตราขึ้นใช้บังคับ แต่จะต้องไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติ ซึ่งใช้อยู่ในขณะนั้น ทั้งนี้ก็เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับได้บัญญัติไว้ พระราชกฤษฎีกาจะใช้บังคับเป็นกฎหมายได้เมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา

6) กฎกระทรวง คือ กฎหมายซึ่งรัฐมนตรีของแต่ละกระทรวงเป็นผู้ออกใช้โดยอาศัยอำนาจในบทกฎหมายฉบับใดฉบับหนึ่ง เพื่อวางระเบียบปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ทั้งนี้ ต้องอยู่ภายในอำนาจที่พระราชบัญญัติได้ให้อำนาจไว้ กฎกระทรวงนี้เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ย่อมใช้บังคับเป็นกฎหมายได้

7) เทศบัญญัติ คือกฎหมายซึ่งเทศบาลได้ตราขึ้น แต่จะต้องไม่ขัดหรือแย้งกับกฎหมายปัจจุบัน

8) สนธิสัญญา ได้แก่ สัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยทำกับต่างประเทศ และได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยให้ประกาศเป็นพระราชบัญญัติสนธิสัญญานั้นก็จะกลายเป็นกฎหมายขึ้นมา

9) ข้อบังคับสภาภิบาล ได้แก่ กฎหมายซึ่งสภาภิบาลออกใช้ในเขตสภาภิบาล ทั้งนี้ต้องอยู่ภายในอำนาจที่พระราชบัญญัติได้ให้อำนาจไว้ และต้องไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

10) ข้อบัญญัติจังหวัด ได้แก่ กฎหมายซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดออกใช้ในเขตจังหวัด ทั้งนี้การออกข้อบัญญัติจังหวัดนี้ ต้องอยู่ภายในอำนาจพระราชบัญญัติได้ให้ไว้ และต้องไม่ขัดแย้งต่อกฎหมาย

ไมตรี ชุมไชย สงวน สุทธิเลิศอรุณ และฐิติพงษ์ ธรรมานสารณ์ (2529 : 26) กล่าวว่ากฎหมายลายลักษณ์อักษรของประเทศไทยที่สำคัญ ได้แก่ กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนด พระราชกฤษฎีกา ประมวลกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศของคณะปฏิวัติ ประกาศและคำสั่งของคณะปฏิรูปฯ ข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เทศบัญญัติ ข้อบัญญัติจังหวัด ข้อบังคับสุขาภิบาล ข้อบัญญัติเมืองพัทยา และกฏมณฑลเทศบาล

อนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ที่นำมาศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ เป็นประมวลกฎหมาย ซึ่งจัดอยู่ในประเภทกฎหมายลายลักษณ์อักษร

2. การร่างกฎหมาย

หยุด แสงอุทัย (2520 : 139-153) ได้กล่าวถึงการร่างกฎหมายไว้ว่า ร่างกฎหมายทุกอย่างมาจากนโยบายของคณะรัฐมนตรี ผู้กร่างกฎหมายต้องร่างกฎหมายให้ตรงกับหลักการและนโยบายของคณะรัฐมนตรี หรือกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ผู้กร่างกฎหมายอาจเป็นคน ๆ เดียว หรือคณะกรรมการก็ได้ แล้วแต่คณะรัฐมนตรี หรือกระทรวงทบวงกรมจะมอบหมายให้ เมื่อข้าราชการคนเดียวหรือคณะกรรมการได้กร่างกฎหมายเสร็จแล้ว และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงซึ่งเป็นผู้รักษาการตามร่างกฎหมายนั้นเห็นชอบด้วยก็จะเสนอไปให้คณะรัฐมนตรี เพื่อรับหลักการ แล้วก็จะส่งมาให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตรวจพิจารณาต่อไป คณะกรรมการกฤษฎีกานี้แยกเป็นกรรมการร่างกฎหมายกองต่าง ๆ 8 กองด้วยกัน แต่ละกองประกอบด้วยกรรมการร่างกฎหมายจำนวน 6 คน ถึง 8 คน มีหน้าที่พิจารณาร่างกฎหมายที่คณะรัฐมนตรีลงมติรับหลักการ กรรมการร่างกฎหมายกองต่าง ๆ

ซ่อมแก้ไขเพิ่มเติมร่างกฎหมายนั้นได้ตามที่เห็นสมควร แต่ไม่มีอำนาจแก้ไขเพิ่มเติมให้ผิดไปจากหลักการของร่างพระราชบัญญัตินั้น ๆ ซึ่งหลักการคณะรัฐมนตรีรับไปแล้ว นอกจากนั้น นายกรัฐมนตรียังตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษากฎหมายของคณะรัฐมนตรีขึ้นอีกคณะหนึ่ง ทำหน้าที่คล้ายคลึงกับคณะกรรมการกฤษฎีกา นี้ว่าเป็นคณะกรรมการที่นายกรัฐมนตรีกำหนด มอบหมายให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่เป็นนโยบายสำคัญ ๆ ของรัฐบาล นอกจากนี้ หยุต แสงอุทัย ยังได้กล่าวถึงถ้อยคำที่ใช้ในการร่างกฎหมายด้วยว่า เมื่อผู้ร่างกฎหมาย ศึกษาถึงหลักการที่ตนได้รับมอบหมายมาโดยละเอียดแล้ว และถ้าคณะรัฐมนตรี หรือ กระทรวงทบวงกรม หรือองค์การปกครองตนเอง เช่น เทศบาล ฯลฯ ได้มอบหมาย รายละเอียดมากับหลักการนั้น ๆ ด้วย ก็ต้องศึกษารายละเอียดแล้วพิจารณาว่า จะร่างกฎหมายอย่างไร กล่าวคือ จะต้องร่างเป็นพระราชบัญญัติ ร่างพระราชกำหนด ร่าง พระบรมราชโองการให้ใช้บังคับหรือร่างพระราชกฤษฎีกา ฯลฯ จึงจะเหมาะสมกับหลักการ และรายละเอียดที่ตนได้รับมอบหมายมา ในการนี้มีหลักการที่ควรคำนึงถึงดังนี้

(1) กฎหมายจะต้องนำไปใช้แก่ราษฎร ฉะนั้นจึงต้องพยายามใช้ถ้อยคำให้ ง่ายที่สุดที่ราษฎรจะฟังเข้าใจได้ และขณะเดียวกันก็ต้องให้มีข้อความกระชับรัดกุมไม่เินเื้อจนเกินไป

(2) ในบางกรณีซึ่งเป็นเรื่องทางวิชาการ ผู้ร่างกฎหมายก็ต้องใช้ศัพท์ใน ทางวิชาการ แม้ว่าจะทราบดีว่า ราษฎรจะไม่ค่อยเข้าใจศัพท์ในทางวิชาการนั้นก็ตาม เพราะถ้าใช้ศัพท์ธรรมดาหรือใช้ถ้อยคำอย่างอื่นผู้อ่านกฎหมายอาจเข้าใจผิดเป็นอย่างอื่นได้

(3) ในบางกรณีผู้ร่างกฎหมายย่อมพบว่า

- ก. ถ้อยคำที่ใช้อยู่ในภาษาสามัญมีความหมายกำกวมไม่แน่นอน
- ข. ถ้อยคำที่ใช้อยู่ในภาษาสามัญมีความหมายกว้างเกินไป หรือแคบไปกว่าความหมายที่ผู้ร่างกฎหมายประสงค์จะให้ความหมาย หรือ
- ค. ถ้อยคำที่ใช้อยู่ในภาษาสามัญมีข้อความยืดเยื้อยาวเกินไป สมควรจะใช้ถ้อยคำสั้น ๆ หรือคำย่อ

ในกรณีใดกรณีหนึ่งใน 3 กรณีดังกล่าวนี้ ผู้ร่างกฎหมายก็ต้องร่างบทนิยามหรือบทวิเคราะห์ศัพท์ขึ้น ซึ่งผู้ร่างกฎหมายจะใช้เฉพาะกฎหมายนั้นเท่านั้น เช่น บทนิยามของคำว่า "ไก่" ในพระราชบัญญัตินั้น "ไก่" หมายรวมถึงถึงเป็ด ห่าน หงส์ นกพิลาบ เป็นต้น ซึ่งถ้ามีบทนิยามดังกล่าวนี้ ถ้าพบคำว่า "ไก่" ในพระราชบัญญัตินั้นก็ให้หมายรวมถึงถึงเป็ด ห่าน หงส์และนกพิลาบด้วย เพราะคำว่า "ไก่" เป็นคำย่อเท่านั้น

ในการค้นหาถ้อยคำที่เหมาะสม ผู้กร่างกฎหมายในขั้นแรกก็ดี ผู้พิจารณาร่างกฎหมายก็ดี ถ้ามีความชำนาญในการร่างกฎหมายมาบ้างแล้วก็สามารถร่างกฎหมายได้สะดวก โดยพยายามร่างตามรูปของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้ไปแล้ว เช่น ในกรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติ ก็ต้องมี

ก. ชื่อพระราชบัญญัติ

ข. คำปรารภโดยใช้คำว่า "โดยที่เป็นการสมควร..."

ต่อไปก็ถึงมาตราต่าง ๆ มีตัวอย่างเช่น

ค. "มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้ว่า..."

ง. "มาตรา 2 พระราชบัญญัตินี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป"

จ. "มาตรา 3 ว่าด้วยนิยามต่าง ๆ (ถ้าจำเป็นต้องมี)"

ฉ. ข้อความซึ่งเป็นสาระของพระราชบัญญัติ

ในการกร่างกฎหมายหรือพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ นี้ ถ้ามีการประกาศใช้กฎหมายที่มีข้อความอย่างเดียวกัน หรือได้มีประกาศใช้กฎหมายที่คล้ายคลึงกันมาแล้ว ก็ให้นำเอาถ้อยคำมาเทียบเคียง ทำให้สะดวกไม่ต้องคิดใช้ถ้อยคำใหม่ มีข้อสังเกตว่าในการที่จะเทียบเคียงนำเอาถ้อยคำที่ใช้อยู่ในกฎหมายเก่ามาใช้ นี้ จะต้องคำนึงถึงว่าศาลได้ตีความถ้อยคำนั้น ๆ ไว้อย่างไร และศาลได้ตีความไปแล้วตรงกับเจตจำนงของผู้กร่างกฎหมาย

หรือผู้พิจารณาร่างกฎหมายนั้น ๆ หรือไม่ด้วย ถ้าไม่ตรงก็ต้องคิดหาถ้อยคำใหม่มาใช้ให้ตรงกับเจตจำนงต่อไป

การค้นหาคำที่เหมะสมนั้น ถ้ามีกฎหมายที่คล้ายคลึงกันหลายฉบับก็ควร จะนำเอามาเทียบเคียงกันทุกฉบับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรจะต้องสังเกตถ้อยคำของกฎหมาย ตามลำดับเวลา เพราะกฎหมายบางฉบับหลัง ๆ ได้เลิกใช้ถ้อยคำบางคำไปแล้ว

3. ความรู้เกี่ยวกับประมวลกฎหมายและประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย

สุนทร มณีสวัสดิ์ สงวน สุทธิเลิศอรุณ และวิดิพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2533 : 38-39) ได้กล่าวไว้ว่า ประมวลกฎหมาย คือ "กฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นโดย รวบรวมบทบัญญัติของกฎหมายที่เป็นเรื่องเดียวกัน แต่กระจัดกระจายกันอยู่ เอามาจัดหมวดหมู่ วางหลักเกณฑ์ให้ต่อเนื่องกันและให้อยู่ด้วยกันอย่างเป็นระเบียบ"

ประมวลกฎหมายมาจากนโยบายของรัฐ ที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศ ในการกร่างประมวลกฎหมาย เป็นหน้าที่ของนักปราชญ์ที่เชี่ยวชาญด้านกฎหมายหลายคน หรือคณะกรรมการซึ่งได้รับมอบหมายเป็นผู้กร่างขึ้น เมื่อกร่างประมวลกฎหมายเสร็จแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของรัฐสภาจะพิจารณาว่า สมควรจะประกาศให้ใช้ประมวลกฎหมายหรือไม่ ถ้า เห็นสมควร ก็ให้มีการตราเป็นพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายได้ต่อไป

ประเทศไทย มีประมวลกฎหมายที่สำคัญ 7 ฉบับ คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายที่ดิน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลรัษฎากร และพระธรรมนูญศาลยุติธรรม

เดช วุฒิสงฆ์ชัย (2529 : 17-18) ได้กล่าวไว้ว่า ประมวลกฎหมายแพ่ง
 หมายถึงกฎหมายที่ได้บัญญัติขึ้นโดยรวบรวมเรื่องความสัมพันธ์ในส่วนเอกชน เรื่องเดียวกันที่
 กระจัดกระจายกันอยู่ เอาจัดเป็นหมวดหมู่เป็นระเบียบเรียบร้อย มีข้อความทำวถึง
 ซึ่งกันและกัน ส่วนความหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็หมายถึง เรื่อง
 ความสัมพันธ์กันในการค้าขายโดยเฉพาะเท่านั้น

ธีระ ศรีธรรมรักษ์ เศษาศิริเจริญ วารีนาสกุล และประเสริฐ ตัณศิริ
 (2522 : 75-76) ได้กล่าวถึงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยไว้ว่า ประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้รวมเอาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เข้าไว้เป็น
 ประมวลกฎหมายฉบับเดียวกัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยแบ่งออกเป็น 6 บรรพ* รวม
 1755 มาตรา แต่ละบรรพได้ประกาศใช้เป็นคราวๆ ไป มิได้ออกใช้บังคับในคราวเดียวกัน
 ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

* ในพจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 ได้ให้ความหมายของคำว่า
 "บรรพ" ไว้ว่า บรรพ คือ ข้อ, ปล้อง, เล่ม, หมวด, ภาค, ตอน, กัณฑ์, ขึ้นบันได,
 ระยะหรือเวลาที่กำหนด และในที่นี้ บรรพ จะหมายถึง หมวด หรือหมวดหมู่ ในประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย จึงมีทั้งหมด 6 หมวดหมู่รวมกันอยู่ ซึ่งในเนื้อหาของแต่ละ
 หมวดหมู่จะมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหลักเบื้องต้นทั่ว ๆ ไปของกฎหมายแพ่ง ลักษณะที่สำคัญ ๆ ในบรรพ 1 นี้ ได้แก่ เรื่องบุคคลซึ่งแยกออกเป็นบุคคลธรรมดา และนิติบุคคล เรื่องทรัพย์สินและเรื่องนิติกรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยเรื่องหนี้ ลักษณะที่สำคัญ ๆ ในบรรพ 2 นี้ ได้แก่ ลักษณะสัญญา จัดการงานนอกสิ่ง ลากมิควรรได้ละเมิด

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยเอกเทศสัญญา เป็นสัญญาประเภทต่าง ๆ ที่กฎหมายระบุชื่อและแยกบัญญัติใช้เป็นเรื่อง ๆ ไป ได้แก่ ชื่อขาย แลกเปลี่ยน เช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน อิมทาทรัพย์สิน ค่าประกัน จำนอง จำน่า เก็บของในคลังสินค้าตัวแทน นายหน้า ประนีประนอมความ การพนันและขันต่อ บัญชีเดินสะพัด ประกันภัย ตัวเงิน หุ้นส่วนและบริษัท สมาคม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 4 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องทรัพย์สิน อันได้แก่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับกรรมสิทธิ์ การครอบครอง การจำยอม สิทธิอาศัย สิทธิเหนือพื้นดิน สิทธิเก็บเกี่ยว ภาระติดพันในอสังหาริมทรัพย์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 5 เป็นบทบัญญัติว่าด้วยเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการสมรส การหมั้น ทรัพย์สินเกี่ยวกับสามีภริยา การขาดจากการสมรส บิดามารดากับบุตร บุตรบุญธรรม

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 เป็นบทบัญญัติที่ว่าด้วยเรื่องมรดก เช่น การตกทอดแห่งทรัพย์สินมรดก การเป็นทายาท สิทธิโดยชอบธรรมในการรับมรดก การแบ่งทรัพย์สินมรดกพินัยกรรม วิธีการและปันทรัพย์สินมรดก มรดกที่ไม่มีผู้รับ

จากการศึกษาในส่วนนี้ จะทำให้สามารถมองเห็นว่า กฎหมายคืออะไร มีกฎหมายอะไรบ้าง การร่างกฎหมายมีวิธีในการร่างอย่างไร ประมวลกฎหมายคืออะไร ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์คืออะไร และประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย มีลักษณะเป็นอย่างไร ภายในประมวลมีรายละเอียดอะไรบ้าง ซึ่งความรู้เหล่านี้จะเป็นความรู้เบื้องต้นในการที่จะทำให้เข้าใจในเรื่องของกฎหมายมากยิ่งขึ้น และยังเป็นพื้นฐานความรู้ในการศึกษาวิจัยนี้ต่อไปด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้

ในส่วนนี้ จะเป็นการทบทองงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1. ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในกฎหมายไทย

ในการศึกษาเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในกฎหมายไทยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผลงานของนักวิชาการ 2 ท่าน ด้วยกัน คือ ผลงานเรื่อง "ภาษากฎหมายไทย" ของชานินทร์ กรีวิเชียร (2527) และผลงานเรื่อง "ภาษาไทยในกฎหมาย" ของทวีเกียรติ กนิษฐ์ (2529) ดังนี้

1.1 ผลงานเรื่อง "ภาษากฎหมายไทย ของชานินทร์ กรีวิเชียร (2527)

ชานินทร์ กรีวิเชียร (2527) ได้ศึกษาภาษากฎหมายไทยในแง่ของความเป็นมาของภาษากฎหมายไทย และคุณลักษณะของภาษากฎหมายไทยไว้ดังนี้

1.1.1 ความเป็นมาของภาษากฎหมายไทย

ชานินทร์ กรีวิเชียร (2527) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของภาษากฎหมายไทย โดยเริ่มตั้งแต่ครั้งกรุงสุโขทัยเป็นราชธานีเป็นต้นมา ดังต่อไปนี้

1) ภาษากฎหมายไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี

ภาษากฎหมายไทยสมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี ที่ยังมีหลักฐานปรากฏอยู่จนกระทั่งปัจจุบันนี้ มีเพียงศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหงมหาราชเท่านั้น ในตัวศิลาจารึกนี้ การใช้พยัญชนะ และสระ หรือวิธีจารึกไม่เหมือนกันทั้ง 4 ด้าน การใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 มีเพียงตอนต้นเท่านั้น ส่วนตอนท้ายเป็นเรื่องบอกเล่าทั้งสิ้น สำหรับในแง่ลีลาโวหารและภาษาที่ใช้ในศิลาจารึกนั้น ใช้สำนวนการเขียนอย่างง่าย ลื่น ใช้คำไทยแท้ ๆ เป็นส่วนใหญ่ มักใช้คำซ้ำ ๆ นิยมคำที่เป็นคู่มีสัมผัสคล้องจองกัน และการผูกประโยคก็เป็นแบบเอกรรพประโยคเป็นส่วนมาก

2) ภาษากฎหมายไทยสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

ในกฎหมายไทยสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น ที่ยังหาได้ในเวลานี้ มีปรากฏอยู่ในกฎหมายตราสามดวง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงโปรดเกล้าฯให้ชำระขึ้นใหม่ ภาษากฎหมายไทยในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น มีส่วนวนการเขียนที่ละเอียดอ่อนกว่าสมัยสุโขทัยมาก แต่มีการใช้ถ้อยคำฟุ่มเฟือย และกล่าวคำซ้ำ ๆ มีถ้อยคำที่เป็นผลความมากกว่าถ้อยคำที่เป็นแก่นสาร มีลีลาที่แฝงภาษาร้อยกรองอยู่มากและมีถ้อยคำที่สอดคล้องสัมผัสกันเสมอ นอกจากนี้ ตัวบทกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยานั้น จะมีการให้เหตุผลของการตราตัวบทกฎหมายนั้นไว้ในบทบัญญัตินั้น ๆ เอง และยังแฝงบทอบรมสั่งสอนไว้ด้วย

3) ภาษากฎหมายไทยสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น

กฎหมายที่สำคัญที่สุดในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นนี้ คือ "กฎหมายตราสามดวง" สำหรับภาษาที่ใช้ในกฎหมายตราสามดวงนี้ มีลักษณะเช่นเดียวกับกฎหมายในสมัยกรุงศรีอยุธยาดังกล่าวมาแล้ว คือยังมีความไพเราะในเชิงวรรณกรรมหรือในเชิงวรรณคดีอยู่ด้วย ถ้อยคำที่ใช้ต้องสอดคล้องกัน ต้องมีสัมผัสนอกสัมผัสในบ้างเล็กน้อย แม้จะเป็นภาษาร้อยแก้วก็ตาม นอกจากนี้โวหารภาษากฎหมายมีความเปลี่ยนแปลงอย่างมาก

ในด้านความคิดเห็นทางกฎหมาย เช่น สิทธิสตรีที่ขึ้นกว่าเดิม สามีจะขายภริยาไม่ได้ ถ้าภริยาไม่ยินยอมด้วย และพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพิถีพิถันเรื่องศัพท์ภาษาไทยเป็นพิเศษ เช่น ทรงห้ามใช้คำว่า "กะปิ" และ "น้ำปลา" แต่ทรงให้ใช้คำว่า "เหื่อเคส" และ "น้ำเคส" แทนตามลำดับ นอกจากนั้น ยังทรงหลีกเลี่ยงคำพวนต่าง ๆ อีกด้วย ส่วนเหตุผลในการตรากฎหมายขึ้นใช้บังคับ ได้กล่าวไว้โดยละเอียดในบทบัญญัติกฎหมายนั้น ซึ่งยึดยาวจนเกินไป แต่ส่วนที่เป็นบทบังคับของกฎหมายจะสั้นเสมอ

4) ภาษากฎหมายไทยในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมัยต่อมา

ในแผ่นดินสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

(รัชกาลที่ 5) นั้น เป็นยุคการปฏิรูประบบกฎหมายและระบบการศาลใหม่ ซึ่งช่วงเวลาของยุคคิดต่อมาถึงในสมัยรัชกาลที่ 6 ด้วย ในยุคนั้นมีการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับเรื่องของกฎหมายอย่างมาก ในตอนแรกของการปฏิรูปกฎหมายได้มีการนำเอากฎหมายอังกฤษมาใช้ชั่วคราว และเลิกใช้ไปเพราะกฎหมายอังกฤษไม่มีหลักฐานเป็นลายลักษณ์อักษร ซึ่งยากต่อการจัดร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ดังนั้นจึงได้มีการนำเอากฎหมายของทางภาคพื้นยุโรป ที่เรียกว่า "The Civil Law System" มาใช้เป็นหลักในการจัดทำเป็นประมวลกฎหมายขึ้น ในการร่างกฎหมาย ในสมัยนั้นจะมีนักกฎหมายจากหลายประเทศด้วยกันมาร่วมเป็นคณะกรรมการร่างกฎหมาย ซึ่งในตอนแรกของการร่างกฎหมายได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษากลาง และขร่างเป็นภาษาอังกฤษก่อน แต่ภาษาอังกฤษที่ใช้ร่างกฎหมายนั้นเป็นภาษาที่เรียกว่า ภาษาอังกฤษเฉพาะ* (Functional English) คือเป็น ภาษาอังกฤษ

* คำว่า Functional English นี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า "ภาษาอังกฤษเฉพาะ" ซึ่งหมายความว่า เป็นภาษาอังกฤษที่มีลักษณะเฉพาะ และมีคำศัพท์เฉพาะทางด้านกฎหมาย เพื่อใช้ในการร่างกฎหมาย

เทคนิค* (Technical English) แบบหนึ่งซึ่งแต่ละคำมีความหมายเฉพาะ ทุกคำมีความสำคัญและต้องอยู่ครบจะขาดหรือเกินไม่ได้ ภาษาอังกฤษดังกล่าวเป็นภาษาที่จัดขึ้นโดยเฉพาะเพื่อการร่างกฎหมาย

ในการยกเลิกกฎหมายเก่าและร่างกฎหมายขึ้นใหม่ ตามหลักกฎหมายของต่างประเทศนั้น ต้องพบกับปัญหา คือไม่มีศัพท์เดิมในภาษาไทยว่าด้วยเรื่องต่าง ๆ ที่ปรากฏในกฎหมายของต่างประเทศ จึงได้มีการจ้างเปรียญที่สำเร็จเปรียญ 9 ประโยคแล้วคนหนึ่ง มาบัญญัติศัพท์ขึ้นใหม่ เช่น คำว่า "merger" เปรียญท่านแปลว่า มัชชณะ ปัจจุบันใช้คำว่า "หนีเกลื่อนกลืนกัน" คำว่า "warehouse" ขณะนั้นแปลว่า "ภัณฑาคาร" แต่ปัจจุบันใช้คำว่า "คลังสินค้า" เป็นต้น นอกจากนี้ มีการนำเอาศัพท์ภาษาอังกฤษมาใช้ในกฎหมายไทย เช่น คำว่า "เช็ค" (cheque) "โบนัส" (bonus) "ทรัสต์" (trust) หรือศัพท์ในภาษาฝรั่งเศสคำว่า "เครดิตฟองซิเอร์" (credit foncier) และ "อวัล" (aval) จากภาษาอิตาลี เป็นต้น และการใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษในกฎหมายไทยก็ไม่เป็นระเบียบเดียวกันตลอด เช่น ในพระราชบัญญัติสถานบริการ พ.ศ. 2509 บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องไนท์คลับ (night club) และสถานบันเทิงต่าง ๆ ไว้ว่า "สถานที่เต้นรำ" แต่พอมาถึงคำว่า "partner" ก็กลับใช้ทับศัพท์ลงไปว่า "พาร์ทเนอร์" เป็นต้น อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องของกรรตุวาจกกับกรรมาจก (active voice and passive voice) ซึ่งเป็นอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่เข้ามา มีอิทธิพลในภาษากฎหมายไทย เช่น คำว่า ถูกกล่าวหา ถูกลงโทษ ถูกฟ้อง เป็นต้น

* คำว่า Technical English นี้ ผู้วิจัยใช้คำว่า "ภาษาอังกฤษเทคนิค" ซึ่งมีความหมายเป็นอย่างเดียวกับ Functional English

พิจารณาอีกแง่หนึ่ง คือ ภาษากฎหมายก็มีความเปลี่ยนแปลงไปได้ เช่นเดียวกับภาษาธรรมดา ความหมายของถ้อยคำแต่ละยุคแต่ละสมัยเปลี่ยนแปลงไปได้ เช่น คำว่า "ครอบงำ" ในรัชกาลที่ 6 ตอนตรากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นใช้ก็เป็นคำที่ดีมาจากภาษาอังกฤษว่า "control" แปลเป็นภาษาไทยปัจจุบันได้ว่า "ควบคุม" แต่คำว่า "ครอบงำ" ในปัจจุบันมีความหมายเปลี่ยนไปในทางที่ไม่ดีหมายถึงอิทธิพลมืดไปแล้ว แต่ถึงอย่างไรก็ตาม คำว่า "ครอบงำ" นี้ ก็ยังมีใช้เป็นตัวกฎหมายอยู่ในขณะนี้ และกฎหมายมีเจตนารมณ์ให้คำนี้มีความหมายว่า "ควบคุม" แม้ว่าความหมายของคำว่า "ครอบงำ" โดยทั่วไปจะเปลี่ยนไปแล้วก็ตาม

เมื่อหลังการปฏิรูประบบกฎหมายแล้ว ภาษากฎหมายไทยที่ปฏิรูปแล้วนี้ ส่วนใหญ่อ่านง่าย สั้น กระชับรัดและชัดเจน คำที่ใช้โดยมากมีความหมายที่แน่นอน ไม่ค่อยมีการกล่าวซ้ำซาก ซึ่งนั่นก็คือ คุณลักษณะสำคัญของภาษาอังกฤษเฉพาะ ที่ใช้ในทางกฎหมาย หรือเรียกว่า Functional English นั่นเอง

1.1.2 คุณลักษณะของภาษากฎหมายไทย

ธานินทร์ กรัยวิเชียร (2527) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของภาษากฎหมายไทยไว้ 4 เรื่องด้วยกัน คือ เรื่องศัพท์กฎหมาย คำที่มีความหมายจำเพาะ ส่วนนวกฎหมาย และโวหารกฎหมาย ดังต่อไปนี้

1) ศัพท์กฎหมาย

ในภาษากฎหมายจะมีศัพท์ที่ใช้เฉพาะ และมีความหมายเฉพาะในทางกฎหมาย เช่น คำว่า "นิติกรรม" "กรรมสิทธิ์" "สิทธิเรียกร้อง" "บุริมสิทธิ" "ทรัพย์สิน" เป็นต้น

2) คำที่มีความหมายจำเพาะ

(Terms of Art / Words of Art)

คำที่มีความหมายจำเพาะเป็นคำที่มีลักษณะพิเศษ มีความหมายไม่ตรงกับความหมายธรรมดา และต้องถือตามนั้น เช่น คำว่า "ป่า" ที่ปรากฏในพระราชบัญญัติป่าไม้ พ.ศ. 2484 มาตรา 4 มีการกำหนดไว้ในแผนที่ท้ายพระราชกฤษฎีกาว่าจากจุดนั้นถึงจุดนั้นให้ถือว่าเป็นป่า แม้ในบริเวณดังกล่าวจะไม่ปรากฏว่ามีต้นไม้เลยแม้แต่ต้นเดียวก็ตาม

3) สำนวนกฎหมาย (Idiomatic expression)

สำนวนเป็นคำหรือวลีที่มีความหมายพิเศษ ถ้อยคำหรือวลีนั้นถ้าแปลตามตัวจะไม่ได้ความหมายเลย สำนวนที่เป็นสำนวนกฎหมาย เช่นคำว่า "สิงในระชะเผาชน" เป็นสำนวนเปรียบเทียบกับ สิงในระชะที่ใกล้มาก คำว่า "พิทักษ์ทรัพย์" "ค้ำประกัน" "ท้องสำนวน" "โจทก์ฟ้องแก้แก้ชว" "อาวุธครบมือ" "ชี้สองสถาน" "นัดพร้อม" "ประนอมหนี้" "ผิดตกยกเว้น" เป็นต้น และยังมีสำนวนกฎหมายไทยบางสำนวนที่มีลักษณะของวรรณคดีไทย มีความไพเราะ มีสัมผัสนอกสัมผัสใน ได้แก่ "อายุความสะดุดหยุดลง" "หนี้เคลื่อนกลิ้งกัน" "เด็กเจ็ดเข้าเฒ่าเจ็ดสิบ" "แบ่งสรรปันส่วน" "หักกลบลบหนี้" "คอขาดบาดตาย" "นอนหลับทับสิทธิ์" "ชื่อชายเสร็จเด็ดขาด" เป็นต้น

4) โวหารกฎหมาย

โวหารกฎหมายที่ดี ควรมีคุณลักษณะที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

คือ

- (1) ชัดแจ้งรัดกุม ไม่กำกวม
- (2) สั้น และให้ความชัดเจนด้วย
- (3) ใช้ถ้อยคำให้เป็นระเบียบเดียวกันโดยตลอดทุกบททุก

มาตรา เมื่อกล่าวถึงเรื่องเดียวกัน

(4) ใช้ถ้อยคำที่ใช้ในตัวบทกฎหมาย แม้ว่าในบางครั้งตัวบทกฎหมายเองจะใช้ถ้อยคำที่ลวงสมัยแล้วก็ตาม

(5) มีความสละสลวย ไม่ใช้ภาษาที่หยาบคายเป็นอันขาด

(6) สามารถจูงใจผู้อ่านหรือผู้ฟังให้คล้อยตามได้

นอกจากนี้ ชานินทร์ กรัยวิเชียร (2527) ยังได้กล่าวถึงการใช้เครื่องหมายวรรคตอน และระบบตัวอักษรย่อในภาษากฎหมายไว้ด้วย

1.2 ผลงานเรื่อง ภาษาไทยในกฎหมาย ของทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2529)

ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ (2529) ได้เขียนบทความเกี่ยวกับภาษากฎหมายเรื่อง "ภาษาไทยในกฎหมาย" ซึ่งกล่าวถึงภาษากฎหมายในลักษณะที่คล้ายคลึงกับที่ ชานินทร์ กรัยวิเชียร (2527) ได้กล่าวไว้แล้วในหนังสือภาษากฎหมายไทยโดยมีเนื้อหาสาระในแง่มุมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1) ภาษาธรรมดา

เมื่อกฎหมายใช้ภาษาธรรมดา ก็ต้องการให้มีความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป เช่น คำว่า "พ่อค้า" ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 165 (1) ต้องถือตามความหมายที่ประชาชนเข้าใจโดยทั่วไป คือบุคคลที่ประกอบการค้า โดยทำการซื้อสินค้ามาแล้วขายไปเป็นปกติธุระ หรือถือตามความหมายที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรม

2) ภาษาเทคนิคหรือภาษาเฉพาะ

ในภาษากฎหมายนั้น มีการใช้ศัพท์เฉพาะที่ใช้และเข้าใจกันเฉพาะในหมู่นักกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในคำเดียวกันนี้ประชาชนทั่วไปอาจเข้าใจเป็นอย่างอื่น เช่น คำว่า "หนี้" โดยทั่วไป หมายถึง หนี้เงิน แต่ตามกฎหมายแล้ว หนี้ หมายถึง หน้าที่

ต้องกระทำการ ไม่กระทำการหรือส่งมอบทรัพย์สิน นอกจากนี้ก็มีคำว่า "วังราวทรัพย์"
"โรงเจ้าหนี้" "บรรลุนิติภาวะ" "โมฆียกรรม" "ลาภมิควรได้" "ทรัพย์" "จัดการงาน
นอกสิ่ง" เป็นต้น

3) นิยามศัพท์

การนิยามศัพท์ ได้แก่ การกำหนดความหมายแก่คำหรือความที่ต้องการ
จะให้ความหมายพิเศษต่างไปจากความหมายธรรมดาทั่ว ๆ ไป เช่น คำว่า "รัฐมนตรี"
ให้หมายความถึงรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น

4) ภาษาที่ไม่ชัดเจนในกฎหมาย

มีอยู่หลายกรณีที่กฎหมายไม่อาจบัญญัติถ้อยคำให้ชัดเจนได้ หรืออาจ
จงใจบัญญัติให้ไม่ชัดเจนเพื่อให้เกิดวิวัฒนาการในตัวของมันเอง เช่น ตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์มาตรา 113 "...การกระทำที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี
ของประชาชน..." มาตรา 452 ".....จัดการตามควร..." เป็นต้น ถ้อยคำใน
ตัวบทเหล่านี้จะต้องแปลความหมายโดยอาศัย ความรับผิดชอบ จารีตประเพณี สำนัญสำนึก
และกาลเทศะ ประกอบด้วย

5) ศัพท์กฎหมายที่มาจากภาษาอื่น

ศัพท์กฎหมายที่มาจากภาษาอื่น โดยการทับศัพท์ เช่น คำว่า "อวัล"
แปลว่า เป็นประกันหรือค้ำประกัน มาจากภาษาฝรั่งเศสว่า aval นอกจากนี้ ก็มีคำว่า
ทรัสต์ คอมมิวนิสต์ เครดิตฟองซิเอร์ ปีโตรเลียม เป็นต้น

ศัพท์กฎหมายที่มาจากภาษาอื่น โดยการแปลจากภาษาต่างประเทศ มา
เป็นภาษาไทย เช่น แปลคำว่า "copy right" ว่า "ลิขสิทธิ์" แปลคำว่า "patent
right" เป็น "นิมิตสิทธิในการประดิษฐ์" เป็นต้น

6) การใช้ถ้อยคำสำนวนในกฎหมายไทย

ถ้อยคำสำนวนในกฎหมายไทย จะได้รับการเลือกเฟ้นอย่างดี แต่ก็ก่อให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างผู้เขียนและผู้ใช้ เช่น

6.1) ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 653 บัญญัติว่า "การกู้ยืมเงินเกินกว่าห้าสิบบาทขึ้นไป ถ้ามิได้มีหลักฐานแห่งการกู้ยืมเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่" การจะอ่านมาตรานี้ให้ถูกต้อง ผู้อ่านต้องศึกษาหลักการในการตีความ ภูมิหลัง และแนวคำพิพากษาฎีกาต่าง ๆ มาพอสมควรก่อน เพราะคำว่า "มีหลักฐานเป็นหนังสือ" กับคำว่า "การทำเป็นหนังสือ" นั้นแตกต่างกัน การกู้ยืมที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ แม้จะไม่ได้ทำเป็นหนังสือก็สมบูรณ์ได้ แต่การเข้าชื่อที่ไม่ทำเป็นหนังสือเป็นนิติกรรมที่เสียเปล่าใช้ไม่ได้

6.2) การใช้คำว่า และ/หรือ ซึ่งคาดว่ามีมาจากสำนวนภาษาต่างประเทศ and/or เช่น "...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ" ถ้าจะใช้และ/หรือ ในสำนวนนี้ ก็ต้องเขียนใหม่ว่า "...ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสิบปี และ/หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท..." เป็นต้น

6.3) ในบางกรณีกฎหมายก็บัญญัติไว้ซับซ้อน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 224 ที่แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ข้อความวรรคแรกได้วางหลักว่าห้ามอุทธรณ์ข้อเท็จจริง แต่ก็มีข้อยกเว้นถ้ามีความเห็นแย้ง และมีข้อยกเว้นอีกว่า แม้จะไม่มีความเห็นแย้งก็อุทธรณ์ได้...วรรคสอง ก็ยกเว้นวรรคแรก ต่อมาก็มีข้อความยกเว้นความต้นวรรคสอง แต่ในตอนท้ายก็ยกเว้นข้อยกเว้นนั้นอีก มาตรานี้เลขมีหลักและข้อยกเว้นของข้อยกเว้น ของข้อยกเว้น ของข้อยกเว้น...

6.4) การแปลศัพท์จากต่างประเทศ บางทีคำภาษาไทยนั้นก็อาจมีความหมายไม่กระชับ หรือกว้างเท่าถ้อยคำในภาษาอังกฤษ หรืออาจแตกต่างกันไปเลย เช่น คำว่า "enjoy right" กระทบวงการต่างประเทศให้ความหมายว่า "บันเทิงสิทธิ์" หรือ "อุปโภคสิทธิ์" ซึ่งคำว่า "enjoy" นี้ ไม่ได้หมายความว่า บันเทิงรื่นเริงเท่านั้น แต่ยังหมายความว่า มีหรือได้ประโยชน์ก็ได้ และไม่มีทางแปลว่า อุปโภคไปได้ ดังนั้นจึงน่าจะใช้คำว่า มีสิทธิ์ หรือใช้สิทธิ์ หรือใช้สิทธิได้อย่างสมบูรณ์ จะดีกว่า

6.5) ส่วนนวกฎหมาย จะสังเกตได้ว่า ถ้าเป็นกฎหมายรุ่นเก่า ๆ แล้ว จะมีคำที่เหมือนกันเป็นส่วนเกินมา เช่นคำว่า "ท่าน" "...ท่านให้ถือว่า..." "ท่าน ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า..." หรือ คำว่า "มัน" "...ท่านว่ามันยังไม่รู้ผิดและชอบ..." หรือคำว่า "ไซร์" คำเหล่านี้ หาใช้คำฟุ่มเฟือยไม่ แต่คำว่า ท่าน น่าจะเป็น grammatical subject ตามแบบอย่างการเขียนของภาษาอังกฤษและภาษาไทย ที่ต้องมีประธานเป็นผู้กระทำเสมอ ส่วนคำว่า ไซร์ น่าจะทำหน้าที่คล้ายเครื่องหมายวรรคตอนและให้สำนวนรื่นหูขึ้น จะเห็นว่าการใช้คำเหล่านี้ทำให้ภาษาสละสลวยขึ้น

7) ภาษาถิ่น

ภาษาถิ่นหรือภาษาพื้นบ้านอาจไม่เกี่ยวข้องกับกฎหมายโดยตรง แต่ก็อาจทำให้เข้าใจผิดหรือเข้าใจไม่ตรงกันในเรื่องของข้อเท็จจริงได้ และทำให้การปรับข้อกฎหมายผิดไป เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นได้

จะเห็นว่า ผลงานการศึกษาเกี่ยวกับภาษาที่ใช้ในกฎหมายไทยของนักวิชาการ ทั้งสองท่านข้างต้นนั้นยังไม่มีเจาะลึกลงไปในเชิงภาษาศาสตร์ เพียงแต่ดึงเอาลักษณะที่สำคัญและเห็นได้ชัดเจนของภาษากฎหมายไทยออกมาเท่านั้นเอง ซึ่งทั้งสองท่านได้กล่าวไว้คล้ายคลึงกันมาก แต่งานวิจัยชิ้นนี้จะวิเคราะห์ลึกลงไปในเชิงภาษาศาสตร์ คือจะวิเคราะห์ชนิดของสำนวนที่เป็นใจความสำคัญของแต่ละมาตราว่ามีเงื่อนไขอย่างไร วิเคราะห์รูป

วากยสัมพันธ์ของสำรับต่าง ๆ รวมทั้งหาปฏิสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสำรับกับรูปวากยสัมพันธ์ และวิเคราะห์ศัพท์และสำนวนที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ซึ่งผู้วิจัยได้นำ ผลงานวิจัยของทั้งสองท่านนี้มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจประเภทอื่น

ในการศึกษาลักษณะของภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยนี้ ถือเป็นการศึกษาภาษาเฉพาะกิจ* ประเภทหนึ่งซึ่งนอกจากผู้วิจัยจะทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษากฎหมายแล้ว ผู้วิจัยยังได้ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจประเภทอื่น ๆ ด้วยว่า ในงานวิจัยภาษาเฉพาะกิจที่มีผู้ได้ศึกษามาแล้วนั้น มีการศึกษาในเรื่องอะไร ทั่วไปบ้าง เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยลักษณะของภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นี้ ซึ่งงานวิจัยที่ทำการทบทวน มีดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะของภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวกึ่งฟ้าที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ และ นิตยสารกึ่งฟ้าภาษาไทย ของเรือเอกงสุทศ พุฒเนินสอด (2532)

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ลักษณะของภาษาไทยที่ใช้ในการบรรยายข่าวกึ่งฟ้า ซึ่งปรากฏในหนังสือพิมพ์นิตยสารกึ่งฟ้าโดยเฉพาะ เพื่อศึกษารูปแบบของภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวกึ่งฟ้าในด้านการใช้เสียง หน่วยคำ คำ และรูปประโยค เปรียบเทียบภาษาที่ใช้ในการบรรยายการแข่งชกกีฬาคัดละประเภท รวมทั้งเปรียบเทียบ

* คำว่า "ภาษาเฉพาะกิจ" นี้ ผู้วิจัยขอให้ความหมายว่า เป็นภาษาที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อใช้ในการใดการหนึ่งโดยเฉพาะ หรือเพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง โดยเฉพาะ เช่น ภาษาโฆษณา ภาษาข่าว ภาษากฎหมาย เป็นต้น

ภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวก็พาดในนิตยสารกีฬา หนังสือพิมพ์กีฬาและหนังสือพิมพ์รายวันทั่วไป ในการวิเคราะห์นี้ ใช้ข้อมูลข่าวกีฬาจำนวนประมาณ 2000 ชิ้น ซึ่งคัดจากกลุ่มตัวอย่างหนังสือพิมพ์ทั่วไป 286 ฉบับ และหนังสือพิมพ์และนิตยสารกีฬาโดยเฉพาะ 129 ฉบับ

ผลการวิเคราะห์ยืนยันสมมติฐานที่ว่าภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวกีฬา มีลักษณะที่แตกต่างจากภาษาปกติ และการใช้ภาษาในการบรรยายข่าวกีฬา มีลักษณะแตกต่างกันในกีฬาต่างประเภทกัน และสิ่งพิมพ์ต่างชนิดกัน ในด้านลักษณะของภาษาที่ใช้ในการบรรยายข่าวกีฬา งานวิจัยนี้พบว่าผู้เขียนข่าวใช้กลวิธีหรือเทคนิคเฉพาะที่สำคัญ ๆ อันทำให้ข่าวกีฬามีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากภาษาปกติ คือ

- 1) เทคนิคทางด้านเสียง ได้แก่ การใช้คำเสียงสูง การใช้คำแสดงเสียงของเหตุการณ์ และการใช้คำที่มีเสียงคล้องจองกัน
- 2) เทคนิคด้านหน่วยคำ ได้แก่ การซ้ำคำ การซ้อนคำ และการตัดคำให้สั้น
- 3) เทคนิคด้านคำศัพท์ ได้แก่ การใช้ศัพท์สูงกว่าปกติ การใช้คำแสดงการใช้คำสมญานามและชื่อเล่น การใช้คำขยายเพื่อบ่งบอกลักษณะของการแข่งขัน การใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ การใช้ศัพท์เทคนิค การใช้คำที่มีความหมายรุนแรงเกินจริง การใช้คำที่มีความหมายบอกการเปรียบเทียบการใช้คำในความหมายใหม่ การใช้คำที่มีความหมายเหมือนสิ่งมีชีวิต และการใช้คำหยอกล้อ
- 4) เทคนิคด้านรูปประโยค ได้แก่ การใช้ประโยคที่มีสกรรมกริยาแต่กรรมไม่ปรากฏ การใช้ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำกริยา การใช้ประโยคที่มีการเรียงคำต่างจากที่ใช้ในภาษาปกติ การบอกจำนวนโดยไม่ใช้ลักษณนาม และการใช้ประโยคที่มีโครงสร้างที่เป็นที่ยอมรับว่าเป็นสำนวนต่างประเทศ นอกจากนี้ยังพบอีกว่าในกีฬาต่างประเภทกัน ผู้เขียนบรรยายข่าวกีฬาใช้กลวิธีต่าง ๆ มากน้อยต่างกัน กีฬาที่ใช้กลวิธีต่าง ๆ

มากที่สุด ได้แก่ ฟุตบอลและมวยซึ่งเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในสังคมไทยปัจจุบัน และ
ที่ใช้น้อยที่สุด ได้แก่ วิ่งแข่ง ยกน้ำหนัก วินเซิร์ฟ และแฮนด์บอล และสุดท้ายพบว่า ใน
สิ่งตีพิมพ์ต่างชนิดกัน กลวิธีที่ใช้ในการบรรยายข่าวกีฬาก็ต่างกันด้วย กล่าวคือ หนังสือที่
ตีพิมพ์เรื่องกีฬาโดยเฉพาะใช้กลวิธีดังกล่าวมากกว่าหนังสือพิมพ์รายวันทั่วไป

2.2 การศึกษาวิเคราะห์ลักษณะภาษาไทยที่ใช้โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน

ระหว่างปีพุทธศักราช 2519-2521 ของศรีจันทร์ วิชาตรง (2523)

งานวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาลักษณะภาษาไทยโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวัน
โดยเน้นถึงลักษณะการใช้คำ ชนิด และโครงสร้างของวลีและประโยค และเพื่อ
เปรียบเทียบลักษณะภาษาไทยที่ใช้โฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันกับภาษามาตรฐานในสมัยเดียวกัน

ข้อมูลที่น่ามาศึกษานี้ เก็บรวบรวมจากหนังสือพิมพ์รายวัน ระหว่างปี
พุทธศักราช 2519-2521 จำนวน 1000 ฉบับ

ผลการวิจัยสรุปได้เป็น 3 หัวข้อ คือ

1) ลักษณะคำในภาษาโฆษณา แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.1) การใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจข้อความที่โฆษณา ได้แก่
การใช้คำผิดแปลกทางด้านโครงสร้างและความหมาย และการใช้คำที่ซ้ำเสียง

1.2) การใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกคุ้นเคยเป็นกันเอง ได้แก่
การใช้คำอุทาน การใช้คำลงท้าย การใช้คำภาษาพูด การใช้คำแสลง และการใช้คำเลียน
เสียงธรรมชาติ

2) ลักษณะวลีในภาษาໂພສາ วลีในภาษาໂພສามี 5 ชนิด คือ นามวลี กริยาวลี สำนวนวลี กาลวลี และบุพบทวลี

3) ลักษณะประโยคในภาษาໂພສາ ประโยคในภาษาໂພສามี 3 ชนิด คือ ประโยคสามัญ ประโยคซับซ้อนและประโยคผสม

นอกจากนี้ ยังมีการเปรียบเทียบลักษณะภาษาที่ใช้ໂພສาในหนังสือพิมพ์ รายวันกับภาษามาตรฐานในโครงสร้างของวลี และโครงสร้างประโยคว่า มีลักษณะ โครงสร้างที่เหมือนกันหรือต่างกันอยู่ที่แบบ อย่างไร

2.3 การศึกษาทฤษฎีการใช้คำในภาษาໂພສາทางโทรทัศนและนิตยสารไทย

ของศักดิ์สิทธิ์ ลิ้มกลาคมน (2534)

งานวิจัยนี้ มีจุดประสงค์เพื่อที่จะวิเคราะห์ทฤษฎีการใช้คำในภาษาໂພສาของไทยทางสื่อโทรทัศนและนิตยสาร และเปรียบเทียบทฤษฎีเหล่านั้นในสื่อ 2 ชนิด ดังกล่าว ในการวิจัย ได้ใช้ข้อมูลໂພສາทางโทรทัศนจำนวน 120 เรื่อง และໂພສาทาง นิตยสาร จำนวน 120 เรื่องของสินค้าเดียวกันซึ่งเป็นໂພສาสินค้าทั่ว ๆ ไป

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้เขียนคำໂພສามีทฤษฎีการใช้คำในภาษาໂພສา ต่าง ๆ กันหลายวิธี ได้แก่ การใช้คำสัมผัส พบว่ามีการใช้สัมผัส 2 ชนิด คือ สัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ ซึ่งทำให้ภาษาໂພສามีลักษณะเป็นร้อยแก้วที่มีสัมผัส การซ้ำรูปคำมี 3 ชนิด คือ ซ้ำคำทันที ซ้ำคำที่คั่นด้วยคำ และซ้ำคำที่คั่นด้วยการหยุด การใช้คำสแลงมี 2 ชนิด คือ สแลงแท้ และสแลงไม่แท้ การใช้คำต่างประเทศ และการใช้คำที่มีความหมาย ไม่สอดคล้องกัน ทฤษฎีเหล่านี้ทำให้ภาษาໂພສาน่าสนใจและจดจำง่ายเพราะมีลักษณะพิเศษ ที่ต่างไปจากภาษาปกติ และจากการเปรียบเทียบทฤษฎีเหล่านี้ในสื่อ 2 ชนิดดังกล่าว พบว่า

ไม่ว่าจะพิจารณาถ้อยคำที่ซับซ้อนหรือแยกพิจารณาทีละชนิด ความถี่ในการใช้มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สกเว้นการใช้คำต่างประเทศเท่านั้นที่โฆษณาทางนิตยสารใช้มากกว่าทางโทรทัศน์ เพราะโฆษณาทางโทรทัศน์ถูกจำกัดการใช้คำต่างประเทศ โดยข้อบังคับของคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์(กบว.) นอกจากนี้ยังพบอีกว่า การใช้คำในภาษาโฆษณาในสื่อโทรทัศน์มิได้แปรตามประเภทของสินค้าที่โฆษณา แต่ในสื่อนิตยสารถ้อยคำการใช้คำส่วนใหญ่แปรตามประเภทของสินค้าที่โฆษณา ซึ่งได้แก่ การใช้คำสัมผัส การซ้ำรูปคำและการใช้คำต่างประเทศ ส่วนถ้อยคำในนิตยสารที่ไม่แปรตามประเภทของสินค้า คือ การใช้คำสแลง และการใช้คำที่มีความหมายไม่สอดคล้องกัน

2.4 การศึกษาลักษณะภาษาในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2529

ของนันทา อาจรัมย์สรवल (2529)

งานวิจัยนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในวารสารเพื่อ

การท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2529 ในการศึกษาวิเคราะห์นั้น ได้ใช้ข้อมูลจากวารสารรายเดือน 7 เล่ม ที่ปรากฏอยู่ใน พ.ศ. 2529 ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม รวมจำนวน 84 ฉบับ

ผลการวิจัยพบว่า

ก. การใช้คำในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว ในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวมีการใช้คำดังนี้ คือ การใช้คำภาษาพูด การใช้คำสแลง การใช้คำภาษาถิ่น การใช้อักษรย่อหรือคำย่อ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำเลียนเสียง และการใช้คำที่สร้างขึ้นใหม่

ข. การใช้วลีในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว จากการวิจัยพบว่าในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวมีวลีอยู่ 2 ลักษณะ คือนามวลี และกริยวลี

1. นามวลีที่ใช้ในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว นั้น พบว่า มีหน่วยขยายเป็นคำชนิดต่าง ๆ ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำบ่งชี้ คำบอกบุรุษ และคำบอกลำดับที่

2. กริยวลีที่ใช้ในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวพบว่ามีหน่วยขยายเป็นคำชนิดต่าง ๆ ได้แก่ คำกริยา คำบ่งเวลา คำบอกผู้ทำร่วม คำปฏิเสธและคำพิเศษ⁵

นอกจากนี้ จากการศึกษากริยวลีที่ใช้ในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวนี้ ยังเกิดจากกลุ่มคำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาประกอบกัน ซึ่งเมื่อนำคำที่ประกอบกันนั้นไปใช้ ก็จะทำให้กริยวลีนั้นมีลักษณะเป็นกริยวลีที่ใช้ในภาษาพูดไม่ใช้ในภาษาที่เป็นทางการ

ค. การใช้ประโยคในวารสารเพื่อการท่องเที่ยว พบว่าในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวมีประโยคอยู่ 3 ชนิด ได้แก่ ประโยคความเดียว ประโยคความซ้อน และประโยคความรวม นอกจากนี้ยังพบว่ามีประโยคที่บกพร่องปะปนอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ

* คำพิเศษ⁵ หมายถึงคำวิเศษณ์ นั่นเอง ซึ่งเป็นหน่วยขยาย ที่มีหน่วยหลักที่ไปขยายเป็นคำกริยา เช่น

มีเศษหินนับล้านชิ้นลอยฟ่องในอากาศ

คำว่า ลอยฟ่อง เป็นกริยวลีที่มีหน่วยขยาย คือ ฟ่อง หน่วยนี้ขยายหน่วยหลัก คือ ลอย

ประโยคไม่สมบูรณ์ จะพบใน 3 ลักษณะ คือขาดส่วนของประโยค ขาดหน่วยของประโยค และขาดข้อความ และประโยคที่มีหน่วยประโยคเกิน จะพบใน 2 ลักษณะ คือส่วนของหน่วยประโยคเกิน และหน่วยประโยคเกิน

หนึ่งจากการศึกษานี้ พบว่า ลักษณะการใช้คำ วลี และประโยคในวารสารเพื่อการท่องเที่ยวดังกล่าวไปแล้วนี้จะไม่พบในงานเขียนที่เป็นทางการ

ในส่วนของงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจภาษาอื่น ๆ ดังที่ทบทวนไว้ข้างต้นนี้สรุปได้ว่า ในการศึกษาภาษาเฉพาะกิจเหล่านั้น ส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับการใช้คำ เช่น การซ้ำคำ การซ้อนคำ การตัดคำให้สั้น การใช้คำสแลง การใช้คำยืมจากภาษาต่างประเทศ การใช้ศัพท์เทคนิค การใช้คำสัมผัส การใช้คำที่มีความหมายไม่สอดคล้องกัน เป็นต้น นอกจากนี้ ก็มีการศึกษาเกี่ยวกับวลี และประโยคบ้าง และมีการเปรียบเทียบภาษาเฉพาะกิจนั้นกับภาษามาตรฐานว่าเหมือนหรือต่างกันอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาของท่านเหล่านี้ เป็นงานวิจัยที่น่าสนใจมาก และผู้วิจัยได้นำมาใช้ประโยชน์เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องการใช้คำในภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้มองเห็นลักษณะการใช้คำในภาษาที่ใช้ในประมวลกฎหมายนี้มากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องปริจเจต ปริจเจทวิเคราะห์ วจนกรรม และวจนลีลา

หลังจากที่ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาษาเฉพาะกิจประเภทอื่น ๆ แล้วผู้วิจัยยังได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องปริจเจต ปริจเจทวิเคราะห์ วจนกรรมและวจนลีลา เพราะงานวิจัยนี้ต้องใช้ความรู้หรือทฤษฎีเหล่านี้มาประกอบการวิเคราะห์ด้วย ข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ มีลักษณะเป็นข้อความต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหน่วยภาษาที่ใหญ่กว่าประโยค จึงต้องมีการศึกษาถึงเรื่องปริจเจตและปริจเจทวิเคราะห์ และงานวิจัยนี้จะศึกษาถึงรูปแบบการใช้ภาษาของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ซึ่งแตกต่างจากการใช้ภาษาแบบอื่นๆ

พร้อมทั้งหาสาระที่เป็นใจความสำคัญของแต่ละมาตราว่าเป็นอย่างไร เช่น เป็นคำสั่งหรือข้อบังคับ เป็นการบอกให้อนุญาต หรือเป็นการให้คำจำกัดความ เป็นต้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาถึงเรื่องวัจนกรรมและวัจนลีลาด้วย ดังนี้

ปริจเฉท (Discourse)

กรายมส์ (Grimes, 1975 : 22) ได้ให้คำนิยามของ ปริจเฉท (discourse) ไว้ว่า "...entity with a beginning and an ending, and has an internal structure."

เพ็ชรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2529) กล่าวว่า ปริจเฉท (Discourse) เป็นหน่วยภาษาในระดับที่สูงกว่าประโยค ประกอบด้วยองค์ประกอบ คือ ประโยค ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกัน อันแสดงออกมาในรูปภาษาที่มีการเชื่อมโยงกันหรือหน่วยภาษาที่มีความต่อเนื่องกัน (Coherence)

Deborah Schiffrin (1994) ได้กล่าวไว้ว่า กลุ่มนักไวยากรณ์โครงสร้างได้ให้คำจำกัดความของ ปริจเฉท (Discourse) ว่า "Discourse is language above the sentence or above the clause" นั่นคือปริจเฉทเป็นหน่วยภาษาที่อยู่ในระดับของโครงสร้างภาษาที่สูงกว่าระดับประโยคนั้นเอง

ปริจเฉทวิเคราะห์ (Discourse Analysis)

เพ็ชรศิริ วงศ์วิภาณนท์ (2529) ได้กล่าวถึงปริจเฉทวิเคราะห์ว่า ปริจเฉทวิเคราะห์ คือการวิเคราะห์ข้อมูลภาษาที่มีขนาดใหญ่กว่าประโยค ข้อมูลขนาดนี้ย่อมแสดงให้เห็นลักษณะต่าง ๆ ของภาษาได้มากกว่าข้อมูลที่เป็นประโยค โดยเฉพาะ เรื่องปริบท และ เรื่องการใช้รูปภาษา

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ได้กล่าวไว้ในภาษาศาสตร์สังคม (2533) ว่า "ปริจเฉทวิเคราะห์" (Discourse Analysis) เป็นการมุ่งวิเคราะห์ไวยากรณ์ของข้อความต่อเนื่องซึ่งเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าประโยค ไม่จำกัดว่าจะเป็นข้อความชนิดใด ทั้งภาษาที่พูดหรือภาษาที่เขียนไว้

วจนกรรม (Speech Act)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532 : 90) ได้กล่าวถึงวจนกรรมว่า วจนกรรมเป็นการกระทำโดยเจตนาของผู้พูดซึ่งแสดงออกในรูปของคำพูด เช่น ขอร้อง ออกคำสั่ง ขอโทษ สัญญา เป็นต้น ประโยคที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์เหมือนกันทุกประการ อาจเป็นวจนกรรมที่ต่างกัน เช่น ขอร้อง หรือถาม ดังในประโยคภาษาอังกฤษ "Can you tell me where my book is ?" ในทางกลับกันประโยคที่มีโครงสร้างทางไวยากรณ์ต่างกัน ก็อาจเป็นวจนกรรมเดียวกัน เช่นพูดว่า "ไปหยิบน้ำมาหน่อย" กับ "โอย หิวน้ำจัง" นับว่า ผู้พูดกำลังแสดงวจนกรรมแบบคำสั่ง ไม่ว่าจะพูดประโยคแบบใด

วจนลีลา (Style)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (ภาษาศาสตร์สังคม 2533 : 141) ได้กล่าวไว้ว่า "วจนลีลา" (Style) หมายถึง รูปแบบการใช้ภาษาแบบใดแบบหนึ่ง ซึ่งแตกต่างจากการใช้แบบอื่นโดยปริบทหรือสถานการณ์การใช้ภาษา"

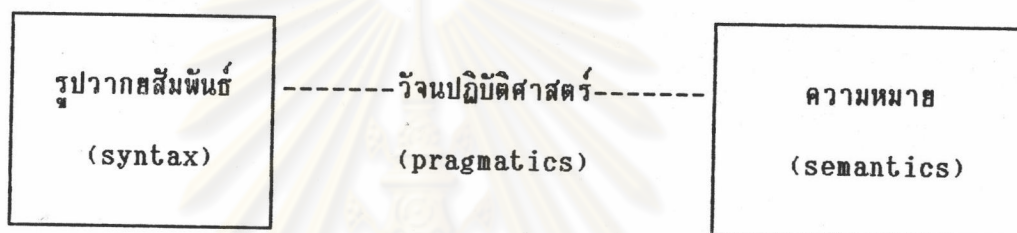
ภาษามาตรฐาน (Standard Language)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2532 : 75) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษามาตรฐานมักเป็นภาษาที่มีความมั่นคง แต่ในขณะเดียวกันก็เปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เช่น ในสมัยปัจจุบันภาษามาตรฐานมักเปลี่ยนเพื่อก้าวให้ทันกับยุคอุตสาหกรรมและศุควิทยาศาสตร์ กับเทคโนโลยี ภาษามาตรฐานมักได้รับการยกย่องให้เป็นภาษาประจำชาติ และกลายเป็นสัญลักษณ์ของความสามัคคีของคนในชาติ

วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)

Deborah Schiffrin (1994) ได้กล่าวไว้ว่า วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของสัญญาณ (signs) กับการตีความทางความหมาย (interpretations) กล่าวคือ จะใช้รูปวากยสัมพันธ์อย่างไร เพื่อที่จะสื่อความหมายที่ต้องการสื่อออกไป ซึ่งสรุปได้ดังนี้

รูปวากยสัมพันธ์ (Syntax) เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณในภาษา ความหมาย (semantics) คือการศึกษาว่าสัญญาณในภาษาที่สัมพันธ์กันนั้น มี วัตถุประสงค์ในการใช้อย่างไร

วัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics) คือการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาณใน ภาษากับการตีความทางความหมายว่า เมื่อนำสัญญาณภาษาต่าง ๆ มาสัมพันธ์กันแล้ว จะ ทำให้มีความหมายว่าอย่างไร

จากการศึกษาในส่วนนี้ ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ของงาน วิจัยนี้ มีลักษณะเป็นปริจเจกที่เป็นข้อความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน และเป็นหน่วยภาษาที่อยู่ใน ระดับที่สูงกว่าประโยค ซึ่งผู้วิจัยมองเลขลึกลงไปกว่านั้นว่า เมื่อปริจเจกเป็นหน่วยภาษาที่ อยู่สูงกว่าระดับประโยค และภายในประโยคก็ประกอบด้วยหน่วยภาษาที่เล็กลงไปเรื่อย ๆ ตามลำดับ จากประโยค เป็นวลี เป็นคำ เป็นหน่วยคำ และเป็นหน่วยเสียง ดังนั้น หน่วย ภาษาเหล่านี้ก็ล้วนแต่อยู่ภายในปริจเจกด้วยกันทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า ในการที่

จะวิเคราะห์ข้อมูลในระดับปริจเจนท์นี้ จึงควรที่จะวิเคราะห์หน่วยภาษาในระดับที่เล็กลงไป
 เหล่านั้นด้วย แต่ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วางแผนงานไว้อย่างกว้าง ๆ ดังนั้นจึงได้ทำการ
 วิเคราะห์ในส่วนของระดับคำขึ้นไปไม่ลงลึกไปในระดับหน่วยคำ และระดับเสียง นอกจากนี้
 นั้น ในการวิเคราะห์ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยในเบื้องต้น พบว่า มีลักษณะ
 ของข้อความที่แสดงเจตนาของผู้ร่างกฎหมาย เช่น บางข้อความมีการแสดงเจตนาที่เป็น
 คำสั่งหรือเป็นการบังคับ บางข้อความก็มีการแสดงเจตนาเป็นการให้อนุญาต บางข้อความก็
 แสดงเจตนาเป็นการให้ความหมาย และจากการศึกษาวิชาวัจนปฏิบัติศาสตร์ (Pragmatics)
 ที่ว่าจะเลือกใช้รูปวากยสัมพันธ์อย่างไร ในการที่จะแสดงความหมายที่ต้องการสื่อนั้นออกมา
 ทำให้ผู้วิจัยเกิดความคิดที่จะทำการวิเคราะห์และจำแนกชนิดของสาระในมาตราต่างๆ ใน
 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย การวิเคราะห์ในส่วนนี้จะเป็นการวิเคราะห์ถึง
 วัจนกรรม ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เจตนาของผู้ร่างกฎหมายเป็นสำคัญ และจะทำการ
 วิเคราะห์รูปวากยสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะของสาระแต่ละชนิด ในประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์ไทย รวมทั้งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชนิดของสาระกับรูปวากยสัมพันธ์นั้น มี
 ความสัมพันธ์ต่อกันเป็นอย่างไร มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันหรือไม่ ถ้าต้องการสื่อความหมายที่เป็น
 สาระแบบนี้ จะมีรูปวากยสัมพันธ์ที่เฉพาะแบบนั้น ตามเจตนารมณ์ของผู้ออกกฎหมายเสมอไป
 หรือไม่ และสุดท้าย จะทำการวิเคราะห์การใช้ศัพท์เฉพาะและสำนวนเฉพาะ ในประมวล
 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทย ดังจะได้กล่าวถึงต่อไปในบทต่อ ๆ ไป

ในบทที่ 3 ผู้วิจัยจะศึกษาวิเคราะห์ถึงชนิดของสาระที่พบในประมวลกฎหมายแพ่ง
 และพาณิชย์ไทยว่ามีกี่ชนิด อะไรบ้าง และแต่ละชนิดมีองค์ประกอบอะไรบ้าง อย่างไร